

ΜΑΡΙΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΗΛΙΑ

Ο Καλλιτεχνικός Διευθυντής
του “Πάφος 2017”

“ Η ΠΠΕ
είναι
εθνική κι
όχι τοπική
υπόθεση...” ”

Ο Μάριος Ιωάννου Ηλία ένας πολυτάλαντος νέος, σεμνός και με πλατύ χαμόγελο, με υποδέχεται στο γραφείο του γι’ αυτή την συνέντευξη. Αναπόφευκτα μου θυμίζει τον έφηβο που έσπαζε την ηρεμία της νύχτας στη γειτονιά μας, τότε με το σαξόφωνο ή την κιθάρα του, τότε με το κλαρίνο ή το πιάνο του, με μελωδίες μαγευτικές. Το σπίτι του ψηλά άφηνε αυτούς τους μαγικούς ήχους να απλώσουν στην γειτονιά με μια πρωτόγνωρη ακουστική, κι εγώ αναπόφευκτα ερωτώ τον Μάριο, ποια ήταν τα πρώτα του μουσικά ακούσματα που ακολούθησαν αργότερα όλη αυτή τη συρροή των επιτυχιών και βραβεύσεων. Ο Μάριος με συγκίνηση αναπολεί κι απαντά «Οι σταγόνες της βροχής μέσα στη νύχτα»...

Ποια είναι τα καθήκοντα του καλλιτεχνικού διευθυντή του Πάφου 2017 και πόσο έτοιμος αισθάνεστε για αυτή την ευθύνη, δεδομένου ότι βρίσκεστε πολλά χρόνια μακριά από την πόλη της Πάφου;

Ο καλλιτεχνικός διευθυντής έχει τη συνολική ευθύνη για την καλλιτεχνική διεύθυνση του Οργανισμού Πάφου 2017 και την ανάπτυξη και υλοποίηση της καλλιτεχνικής παραγωγής του. Σ' αυτό το πλαίσιο, έχει την κύρια ευθύνη για τη διασφάλιση της διατήρησης και περεταίρω ανάπτυξης της φιλοσοφίας, του περιεχομένου και της ποιότητας του καλλιτεχνικού/πολιτιστικού προγράμματος με κεντρική ιδέα το «ιανοικτό εργοστάσιο πολιτισμού». Το σύνθημα είναι «Ενώνοντας Ηπείρους - Γεφυρώνοντας Πολιτισμούς».

Το Πάφου 2017 - Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης, είναι ίσως το πιο μεγαλεπήβολο και απαιτητικό έργο που αναλαμβάνει η Κύπρος. Επειδή ελκύομαι από τις προκλήσεις, επειδή έχω γεννηθεί στην Πάφο, επειδή το θεαρώ εθνική υποχρέωση, επειδή θέλω να προβάλω τον πολιτιστικό πλούτο της χώρας μας στα πλαίσια της πολυμορφίας των ευρωπαϊκών πολιτισμών και των κοινών τους χαρακτηριστικών που έχω ζήσει για δεκαπέντε χρόνια από κοντά, και πάνω από όλα, επειδή πιστεύω στο όραμα του Πάφου 2017, νοιώθω πανέτοιμος και θα δουλέψω σκληρά ώστε να έχουμε μία πετυχημένη και αξιοπρεπή διοργάνωση, ανταγωνίσιμη των άλλων Πολιτιστικών Πρωτευουσών.

Ποια η συνεργασία σας με φορείς της πόλης τα εμπλεκόμενα δημοτικά συμβούλια, αλλά και άλλα οργανωμένα σύνολα, για την πορεία του τίτλου μας ως ΠΠΕ;

Όραμά μου είναι η ένταξη όσο το δυνατό περισσότερων ατόμων στο θεσμό του Πάφου 2017. Η δυναμική συμμετοχή, στην ευρεία έννοια του όρου, είναι το κλειδί της επιτυχίας. Έχουμε αρχίσει το διάλογο με όλους τους φορείς των δήμων και κοινοτήτων της Πάφου, αλλά και με τις υπόλοιπες πόλεις της Κύπρου. Βρισκόμαστε ήδη σε άψογο στάδιο συνεργασίας. Η ΠΠΕ είναι εθνική υπόθεση και όχι τοπική, για να μην πω ότι είναι και υπερεθνική, μια πανευρωπαϊκή υπόθεση.

Η καθυστέρηση και τα προβλήματα, τόσο λόγω οικονομικής κρίσης αλλά και τεχνικών εμπλοκών, ενδεχομένως 'βλάψει' την υπόθεσή μας σε ότι αφορά προγραμματισμό και παρουσίαση έργου;

Μπορεί να γίνουν πολλά, χωρίς τις σπατάλες των πολλών εκατομμυρίων. Το πρόγραμμά μας, που θα υπερβεί τα ιστορικά πλεονεκτήματα της πόλης μας, πρέπει να συνδυάζει τις καλλιτεχνικές απαιτήσεις με τη θερμή ανταπόκριση των καλλιτεχνών, εθελοντών και του κοινού. Οπωσδήποτε η οικονομική κρίση επηρεάζει τον προγραμματισμό μας. Όμως, το κόστος ενός έργου δεν προϋποθέτει την ποιότητά του. Εκτός από τη σύλληψη μιας ευφάνταστης ιδέας, στο ίδιο ευφάνταστο μήκος κύματος θα πρέπει να κινηθεί η υλοποίησή της. Θα πρέπει λοιπόν να είμαστε εφευρετικοί και φιλόδοξοι στο δημιουργικό μέρος και ταυτοχρόνως ρεαλιστές στο παραγωγικό. Η εντοπιότητα δραστηριοτήτων με κοινά χαρακτηριστικά παρουσιάζεται ως μία αποτελεσματική στρατηγική. Στο πλαίσιο των τρεχόντων, δύσκολων οικονομικών συνθηκών, υπάρχουν νέα δεδομένα τα οποία πρέπει να ληφθούν

υπόψη. Αυτή η κατάσταση έχει και τη θετική της πλευρά: απαιτεί να είμαστε πιο δημιουργικοί και συλλογικοί στις ενέργειές μας. Στον πολιτισμό προσδίδουμε αξία με την ενεργό συμμετοχή όλων μας. Δεν είμαστε ένας οργανισμός που διαχειρίζεται κεφάλαια μέσω του πολιτισμού. Βασιζόμαστε στους εθελοντές. Η «ποιότητα» μπορεί να μην αφορά μια εκδηλωσή άμεσα, αλλά την κεφαλαιοποίηση της σε όρους πνευματικούς, από την κοινωνία, τους ανθρώπους. Ο θεσμός δεν λέγεται «Πρωτεύουσα Υψηλών Τεχνών», αλλά Πολιτιστική Πρωτεύουσα. Είναι σημαντική υπόθεση η «πολιτιστικοποίηση» των ατόμων.

Πόσο αξιολογείτε τις προτάσεις που τίθενται ενώπιόν σας από πολίτες και οργανωμένα σύνολα, προκειμένου να έχουμε όσο το δυνατό καλύτερη προβολή και προετοιμασία ένθευ του 17;

Θέλω να συγκεντρωθώ, σε πρώτο στάδιο, στη μελέτη και ανάλυση των προτάσεων που έχουν υποβληθεί. Ταυτόχρονα, θέλω να είμαι εκ βάθους γνώστης των δυνατοτήτων και ιδιαίτεροτήτων μας, διότι αυτό που κάνει μια πόλη ελκυστική, είναι αυτό που την κάνει διαφορετική. Άμεσος στόχος είναι η δημιουργία μιας συγκεκριμένης γραμμής, με θεματικές ενότητες, π.χ. „Μύθος και Θρησκεία“ ή „Ταξιδιώτες του Κόσμου“, που να εκφράζουν την διαφορετικότητα της Πάφου μέσα από τον πολιτιστικό χαρακτήρα της, σε ιστορική και συνάμα καινοτόμα βάση, πάνω στην οποία θα σχεδιαστούν οι δράσεις και εκδηλώσεις μας. Από τη μέρα που έχω αναλάβει τα καθήκοντά μου, υπάρχει ένας αυθόρμητος ενθουσιασμός και έντονο ενδιαφέρον για συμμετοχή στο Πάφου 2017, σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Όλα αυτά, όμως, πρέπει να συμβάλουν στη δημιουργία ενός πρωτότυπου και συνάμα φιλόδοξου σχεδίου δράσης, το οποίο να εκφράζει με συνάφεια και σαφήνεια το φάσμα των δραστηριοτήτων μας.

Στοχεύοντας στη γεφύρωση των ηπείρων και το πλεονέκτημα της γεωγραφικής εγγύτητας της Πάφου με τη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική, θέματα όπως η μετανάστευση, η ενσωμάτωση πολιτισμών και ο διαπολιτισμικός διάλογος προσφέρονται προς αξιοποίηση. Το σύνθημα μας είναι “Ενώνοντας Ηπείρους - Γεφυρώνοντας Πολιτισμούς”. Κι ακόμα ένα σημείο που προσωπικά βλέπω σημαντικό, είναι η ενσάρκωση της κυπριακής διασποράς. Στο ίδιο πλαίσιο θα αξιοποιήσουμε και καλλιτέχνες και ανθρώπους από την τουρκοκυπριακή κοινότητα.

Φαντάζομαι πως με την επιστροφή σας, έχετε περιδιάβσει την Πάφο, προκειμένου να εντοπίσετε τυχόν ανεπάρκειες, οι οποίες θα βλάψουν την εικόνα της ως ΠΠΕ. Σας ενόχλησαν και ποια πράγματα απ όσα είδατε;

Η αναζωογόνηση του κέντρου της Πάφου σε πολιτιστική, αρχιτεκτονική, περιβαλλοντική, κοινωνική και τουριστική διάσταση κρίνεται αυτονόητα αναγκαία. Χρειάζεται μία άμεση πολιτιστική πολιτική, η οποία είναι η μετατροπή του σε πολιτιστική συνοικία, και την οποία εμείς σαν Πάφου 2017 έχουμε στον προγραμματισμό μας. Στη σύγχρονη στρατηγική αστικής αναζωογόνησης μέσω του πολιτισμού, πρωτεύοντα ρολό θα διαδραματίζει για εμάς η διοργάνωση αστικών εκδηλώσεων και δράσεων. Σε άλλες πόλεις της Ευρώπης, με την εφαρμογή προγραμμάτων

πολιτιστικής συγκέντρωσης δημιουργούνται π.χ. συγκεντρώσεις μουσείων. Στη δική μας περίπτωση, στο εύρος των στόχων μας είναι η συγκέντρωση του πολιτιστικού πλούτου της Πάφου ως ζωντανό και αντιπροσωπευτικό δείγμα της ταυτότητας μας.

Πως σκοπεύετε να αξιοποιήσετε τον τομέα Εκκλησία για την ανάδειξη των θρησκευτικών μας μνημείων;

Μία εκ των θεματικών ενότητων του προγράμματός μας, φέρει τον τίτλο “Μύθος και Θρησκεία”. Να υπογραμμίσω, ότι δεν αρκεί μονάχα η ανάδειξη του πολιτισμού μας, αλλά, ο θεσμός της ΠΠΕ εστιάζει το ενδιαφέρον του στο να βρούμε τα κοινά μας, στα πλαίσια της ευρωπαϊκής κοινότητας που είμαστε μέλος, μέσα από τις ιδιαιτερότητές μας. Τα θρησκευτικά μας μνημεία θα συμπεριληφθούν στους χώρους πραγματοποίησης καλλιτεχνικών εκδηλώσεων, στα πλαίσια του ανοιχτού εργοστασίου παραγωγής πολιτισμού.

Η συνεργασία σας με το Τμήμα Αρχαιοτήτων πόσο καλή είναι, δεδομένου ότι πολλές φορές, το Τμήμα έμπαινε τροχοπέδη, σε προτάσεις του Δήμου.

Ο διάλογος με το Τμήμα Αρχαιοτήτων έχει ξεκινήσει και βρισκόμαστε ήδη σε άψογο στάδιο συνεργασίας. Αρχές Σεπτεμβρίου είχα μεταβεί στον χώρο όπου το Τμήμα είχε αποκαταστήσει δύο επιτοίχια ζωγραφικά έργα του καλλιτέχνη Χριστού Χρίστου, τα οποία εβρίσκονταν στο πρώην ξενοδοχείο «Απόλλων» στην Κάτω Πάφο. Στα πλαίσια των δραστηριοτήτων μας για την ανάπτυξη και προαγωγή του πολιτισμού στην πόλη και επαρχία Πάφου, έχουμε αναλάβει πρωτοβουλία για την παραμονή των τοιχογραφιών στην Πάφο, διότι τα έργα αυτά έχουν την δική τους ιδιαίτερη σημασία και εντάσσονται στη σύγχρονη καλλιτεχνική δημιουργία.

Σε αυτό το σημείο θέλω να ξερετε ό,τι η ΠΠΕ είναι εθνική υπόθεση. Είναι αστέιο και μονο να σκεφτόμαστε να στρέψουμε το θεσμό προς τα «μέσα», ειδικά σε μια μικρή χώρα όπως είναι η Κύπρος. Για να πετύχουμε, χρειάζεται μια κοινή συνεργασία, έλλειψη, υπομονή, δυναμισμός και ευρωπαϊκός επαγγελματισμός.

Η Πάφος δεν είναι μόνο η πόλη, αλλά καλύπτει από Ακάμα μέχρι την ορεινή Πάφο. Πως και με ποιους τρόπους θα αναδειχθεί κι αυτό το κομμάτι της Πάφου;

Υπάρχουν συγκεκριμένα σχέδια για τη δημιουργία έργων και εκδηλώσεων σε όλα τα μήκη και πλάτη της πόλης και επαρχίας Πάφου. Τόσο ο Ακάμας όσο και η ορεινή Πάφος εντάσσονται κάτω από την ομπρέλα του «εργοστασίου παραγωγής πολιτισμού». Λόγω του ότι επιβάλλεται τα σχέδια αυτά να μελετηθούν και να αναθεωρηθούν συμβαδίζοντας με τα σημερινά οικονομικά δεδομένα, θα μπορώ σε μεταγενέστερο στάδιο να είμαι πιο συγκεκριμένος επί του θέματος.

Τι ζητάτε εσείς από τους πολίτες και τι νομίζετε πως αναμένουν από εσάς οι πολίτες;

Όπως προανέφερα, η δυναμική συμμετοχή των πολιτών είναι το κλειδί της επιτυχίας. Οι πολίτες πρέπει άμεσα να πρωταγωνιστούν της όλης προσπάθειας, σε κάθε στάδιο προετοιμασίας. Πρέπει όλοι μας να εργαστούμε με μεθοδικότητα και επαγγελματισμό, σοβαρότητα και υπευθυνότητα, σε ένα υγιές πνεύμα πλήρους συνεργασίας, διαφάνειας και εμπιστοσύνης. Ο δρόμος είναι μακρύς

και δύσκολος. Τα χρονικά περιθώρια στενεύουν. Το στίχοιμα είναι ευρωπαϊκό, και μόνο με σκληρή δουλειά θα κατορθώσουμε να το κερδίσουμε. Τα οφέλη είναι πολλά, τόσο σε κοινωνικό όσο και ατομικό επίπεδο, η ευκαιρία όμως μία και μοναδική. Είμαστε υποχρεωμένοι να πετύχουμε.

Τι σημαίνει για σας αλλά και για την Πάφο ο τίτλος της ΠΠΕ, νοουμένου ότι ήρθε σε μια δύσκολη καμπή για τους πολίτες, οι οποίοι έχουν να σκεφτούν την επιβίωσή τους;

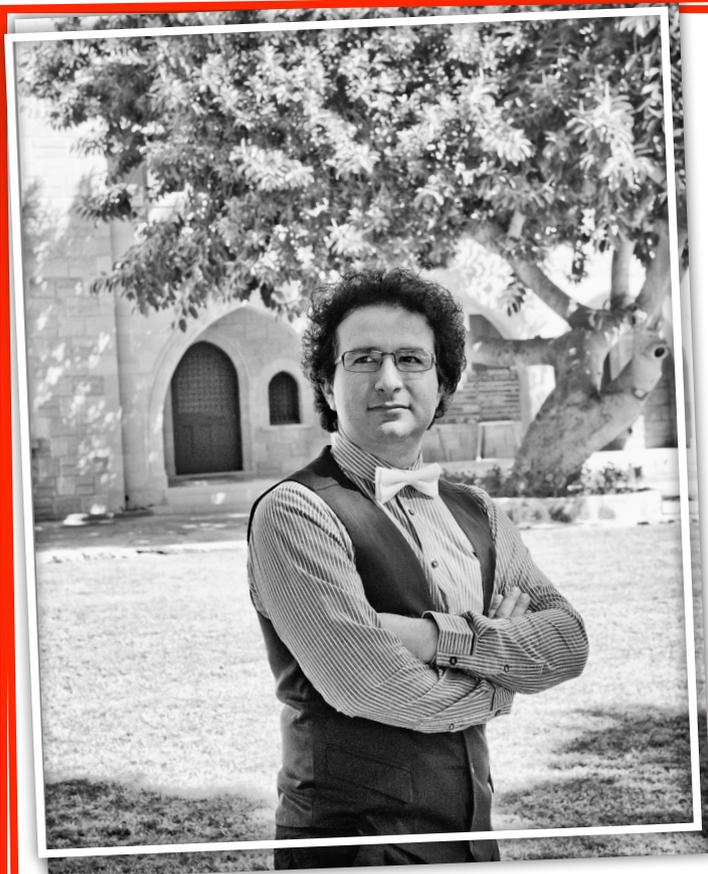
Δεν θα αναφερθώ στα πρακτικά οφέλη επένδυσης στον πολιτισμό. Αντί αυτού, θα σας απαντήσω εννοιολογικά με αφορμή του πως εξελίχθηκε η λέξη «πολιτισμός». Ο Αδαμάντιος Κοραΐς προσπαθώντας να αποδώσει εύστοχα τη γαλλική λέξη *civilisation* στα ελληνικά, αναφέρθηκε στη σχέση του πολίτη με την πολιτεία και σε ό,τι χαρακτηρίζει συχνά τον άνθρωπο της πόλης. Στην Γαλλία ο όρος *culture* δήλωνε τον πνευματικό-κοινωνικό-ηθικό πολιτισμό. Στην Αγγλική, οι λέξεις

civilisation και *culture* χρησιμοποιήθηκαν ως συνώνυμες με έμφαση στον «τεχνικό πολιτισμό» και τον «εκπολιτισμό». («Πολιτισμένος» σημαίνει «καλλιεργημένος» άνθρωπος, στην ευρεία έννοια του όρου. Μια χώρα οφείλει την ταυτότητα της, τις δυνάμεις επιβίωσης και τις προοπτικές του μέλλοντος της στον πολιτισμό της. Είναι τυχαίο λοιπόν που στη Μασσαλία έχει επενδυθεί το ποσό των 670 εκατομμυρίων Ευρώ για να παρουσιασθεί ως η Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης 2013; Η πολιτιστική μας κληρονομιά αποτελεί πηγή ευρωπαϊκής αριστείας, κάτι που πρέπει να διαφυλάξουμε και με κάθε τρόπο να συνεχίσουμε να εξελίσσουμε. Η επένδυση στον πολιτισμό δεν αποτελεί πολυτέλεια, αλλά ανάγκη, ευθύνη και καθήκον.

Αν έπρεπε με δυο λόγια να σκιαγραφήσετε τη δική σας πορεία στο χώρο της μουσικής, ποια θα ήταν αυτά;

Μόλις 20 ετών βρέθηκα στο Σάλτσμπουργκ της Αυστρίας, σε ένα άκρως ανταγωνιστικό

περιβάλλον, όπου οι πρωτοετείς φοιτητές ήταν ήδη επαγγελματίες μουσικοί. Όχι μόνο για εμένα, αλλά και για τους Ρώσους, Ασιάτες, Ευρωπαίους κλπ. η επιτυχία, ως επίδοση, ήταν θέμα καλλιτεχνικής επιβίωσης. Δούλεψα πραγματικά σκληρά. Με ενδιέφερε μονάχα το αντικείμενό μου, στο οποίο αφιερώθηκα με πολλή υπομονή και αδιάκοπη μελέτη. Στα 22 μου τιμούμαι ως ο επιτυχεότερος φοιτητής από το Υπουργείο Παιδείας της Αυστρίας και τον Πρύτανη του Μοτσαρτέουμ, ενώ το βρετανικό Πανεπιστήμιο Κέμπριτζ με προσκαλεί για την παρουσίαση ενός έργου μου. Ακολουθεί η απονομή του Πρώτου Βραβείου στη Φιλαρμονική της Βαρσοβίας από τον Υπουργό Πολιτισμού της Πολωνίας, μετά η παραγωγή ενός έργου για το διαφανές εργοστάσιο της αυτοβιομηχανίας της Φολκσβάγκεν στη Δρέσδη. Ο τροχός αρχίζει να κυλάει με ολοένα και γρηγορότερες στροφές...

Μάριος Ιωάννου Ηλία

Ο Μάριος Ιωάννου Ηλία (γεννημένος στις 19 Ιουνίου 1978 στην Πάφο) είναι συνθέτης, με καταγωγή από την Κερύνεια. Πολυβραβευμένος, ζει και εργάζεται για πολλά χρόνια στη Γερμανία, μέχρι πρόσφατα, οπότε και ανέλαβε ως καλλιτεχνικός διευθυντής του Πάφος 2017. Έχει χαρακτηριστεί από Ευρωπαίους ομότεχνους του, μουσικολόγους και μουσικοκριτικούς ως «μουσικό φαινόμενο» και «πρωτοπόρος μεταξύ των συνθετών της γενιάς του».

Σπούδασε σύνθεση στο Πανεπιστήμιο Μουσικής και Δραματικών Τεχνών «Μοτσαρτέουμ» του Σάλτσμπουργκ. Σπούδασε επίσης μουσικο-

λογία στο Πανεπιστήμιο Μουσικής και Παραστατικών Τεχνών Βιέννης. Είναι διδάκτωρ φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Σαουθάμπτον. Το 2003 μέχρι 2006 υπήρξε λέκτορας στο «Μοτσαρτέουμ». Είναι κριτής διαγωνισμών, δίνει διαλέξεις και σεμινάρια σε πανεπιστημιακές σχολές της Ευρώπης. Το 2010 εκλέχθηκε πρόεδρος του φεστιβάλ μουσικής «New Works Festival» στο Σαουθάμπτον. Μεταξύ 2010 και 2011 ανέλαβε τη θέση του καλλιτεχνικού διευθυντή για την παραγωγή του «*autosymphonic*» στο Μανχάιμ της Γερμανίας, συνολικού κόστους 2.7 εκατ. ευρώ. Σημαντικό σταθμό στη σταδιοδρομία του υπήρξε η πρόσκληση από το Σύνδεσμο Νέας Μουσικής του βρετανικού Πανεπιστημίου του Κέμπριτζ το 2002 για την παρουσίαση του έργου του «*Με ένα Ψαλίδι και Χίλιες Κλωστές*». Την περίοδο 2004/2005 τρία διαφορετικά θέατρα του Σάλτσμπουργκ αφιέρωσαν σκηνογραφημένες συναυλίες προς τιμήν του.

Έχει εκπροσωπήσει την Κύπρο πολλές φορές: στην τελευταία λήξης του «Πολιτιστικού Έτους των Δέκα» στο Μέγαρο της Φιλαρμονικής Ορχήστρας του Βερολίνου (στο πλαίσιο της ένταξης των δέκα νέων κρατών μελών στην Ευρωπαϊκή Ένωση), στις Πολιτιστικές Ημέρες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας στη Φρανκφούρτη, στο πρότζεκτ *art+space* «*Challenging Walls*» στην Ακαδημία Τεχνών του Βερολίνου (όπου συμμετείχαν καλλιτέχνες από όλο τις πόλεις του κόσμου που εξακολουθούν να έχουν διαχωριστικό τοίχο), στις εκδηλώσεις «*Louise*» στις Βρυξέλλες (κατά τη διάρκεια της Ευρωπαϊκής προεδρίας του Βελγίου), στη 14η Μπιενάλε Σκοπίων (στην κεντρική σκηνή της Εθνικής Όπερας της Μακεδονίας), κ.ά.

Βραβεία

Για το έργο «*Αντίδωρον*», του απονεμήθηκε το Πρώτο Βραβείο «*Βίτολντ Λουτοσλάβσκι*» στη Βαρσοβία το 2004. Έκτοτε έχει βραβευτεί με σημαντικά βραβεία στη Βαρσοβία, στο Μόναχο, στο Σάλτσμπουργκ, στην Αθήνα, στη Βαρέζε, στη Στουτγάρδη, στο Αμβούργο, στο Τυρόλο, στη Δρέσδη, στη Λειψία, στη Βαρκελώνη, στη Μόσχα, στη Σεούλ, στη Νέα Υόρκη και στην πόλη Σενγκτού της Κίνας.

Το 2007 του απονεμήθηκε το Βραβείο «*Τέοντορ Κέρνερ*». Επίσης, ιδρύματα όπως το Α.Γ. Λεβέντη στο Παρίσι, το Ευρωπαϊκό Κέντρο για τις Τέχνες στη Δρέσδη, το Ίδρυμα Hinrichsen στο Λονδίνο, το Πολιτιστικό Ίδρυμα Allianz στο Μόναχο, η Ακαδημία Schloss Solitude στη Στουτγάρδη, το Ίδρυμα Τέχνης Βάδης - Βυρτεμβέργης, η Ακαδημία Τεχνών του Βερολίνου, το Ίδρυμα Hanne Darbowne στο Αμβούργο έχουν βραβέψει τις δημιουργίες του. Για το 2010 εκλέχθηκε «*Καλλιτέχνης της Χρονιάς*» στην Κύπρο, ως η «σημαντικότερη πολιτιστική προσωπικότητα που διαθέτει η Κύπρος στο εξωτερικό» (Εφημερίδα Πολίτης).

Το 2011 υπήρξε υποψήφιος για το βραβείο *Johnnie Walker Man of the Year* (περιοδικό MAN), ενώ το «*autosymphonic*» ψηφίστηκε ως το «*Γεγονός της Χρονιάς*» στη Γερμανία από τη μητροπολιτική περιοχή της Ρηνανίας.